

עין משפט
גַר מוצה

יז א מיי פֿיר מהלכות אסורי מצות הלכה ט:

יה ב מיי פֿיר מהלכות אסורי ביאה הלכה ו פֿיביז היז טושיט ארעיט פֿיר א טעף ח ופֿאךר מיז:

יג א מיי פֿיר מהלכות כבודות הלכה י פֿיר מהלכות שקלים הלכה ד א טעג עשין ריב:
כ ד מיי פֿיר מהלכות כבודות הלכה א טושיט ייד פֿיר שט טעף ז:

כא ה מיי שט פֿיר הלכה י ופֿיר שקלים הלכה ה:
כב ו מיי פֿיר מהלכות שקלים הלכה ד ופֿיר מהלכות כבודות הלכה ה:

כג ד מיי פֿיר מהל' כבודות הלי פֿי:

תורה אור השלם

1. בי פל אשר יעשה מבל החובעות תאחז ונתרונו תדקשות תהשת מקרב עמם:

יריקא יח טט

2. לא תביא אתגן ונתן ותחיר

3. ולא יחלל ירעו בעיניו בי אגן ין מקדשו: יריקא יח טו

4. כל פטר רחם לכל פטר אשר יקריבו לוֹ באדם ובבהמה יתיה לך אך פדה תפדה את בבור האדם ואת בכור הבתמה תשמאה תפדה:
בבבד יח טו

1. והעברת כל פטר רחם לוי וכל פטר שגר בבקוה אשר יקח לך והקריב לוֹ:

5. ותבאכם שוקח לעמיתכם

והביתם ואת מעשרתיכם ואת חרותם ירדם והקריבם והקריבם ובכרת הקריבם וקראנקם:
דברים יב ו

הגהות הב"ח

(א) גמ' ובישנה איהו השתקף:
(ב) ובישנה איהו השתקף כליל וזאת ו' נמחק:
(ג) שם שחיביבין נמשט בהמה:
(ד) שם חלקו וחורו:
(ה) גמ' גלו אדעתיהו:
(ו) רש"י ל' ויתעשרה איהו וכי' לא מפיל משום נתן אתגן דכל כאלו מתנה ויחלל צמומו:

מוקף רש"י

רהאי לאו ודעיה הוא. לא מיקרי זרעו אלא כגם כולמטינ ציבמות ט' (ומתורה כג). האתיין השותפין. אחס שטן שותפין צירשת אפיין (ביצה ח' ודילין כהג). שחיביבין בקלבוון. כל יחלל חוקקו לתת מנחת שיקל לקניעות לצור וטעיה ממחס עליהם להסוק פטת קטנה היות קלטן לפצוירועו מפי שטן חלאי שקלים מחיטת קדוט וטיון לאנד ופעמיים שותפליבין אומן ממחס ושתפין הקלטן מתקין, ויף כשמתפטרין פתת לתת שטן שקל שטן הטילו עליהם עניי קלבוניו שלא לפמות מהמחיסים למנעט את ההקדש, אלא האז כוקל שטל את בניו שקל שטם ופטור חקלטן שטן (ביצה לט). פטורין ממעשר בהמה. מעשר בהמה טובא שטן שטן בוללות הגולרים, ועדל של שותפין פטורים הולדות ממעשר, הלכן אחס שטן שותפין ששותפין לאחר חלוקה, כגון שחורו ושתתפו, חייבין קבלוון כשאר שטם ומתחברין לשקל שטן ופטורים ממעשר בהמה, שותפין בעלתהם לא חספתם בעלתהם גינה, דבעלה לה חספתם הציט (ביצה לט: ובפניין ח' ודילין כהג).

חייבין במעשר בהמה. וכשחייבים במעשר בהמה, כגון ושתתפו משתפלה להם ירושה, דקיימת חספתם בהמה, פטורין מן הדלבוון. כללו יהוה אפיין קייט שמתגן חלל מני עניו בעל שטל (פ"א מ"ז) שוקל על ד עט לו א על ד שט לו א על ד עניו פטור, ובניו נמי אין מלות שקליהם עליו וכוו ליה כשטנו עניו (וודילין כהג).

ידעה לך. כל פטר שגר בהמה אשר לך לך (שמות יג: ביצה לט). בתפיסת הבית. כגון אחין שלא הספיקו לתקן ירושתן עד גולתו להם (למות) ולא יכלו. וכשכיל חלוקה בטלה חספת הבית מנייהו, אלא שחלקו גדיים כנגד תיישים כו'. שתלקו על פי שוט דמיים, גדים כנגד מישים וקטיט או כנגד טולאים. דבעלו מתן ש ירושה ומתה טה מותם לקומות, וכי חורו ושתתפו וכו' לכו ללקח או בעלו וזה בעלו מן חלקו ומתנו עליו אמן עניו דם חספת הבית אלא שם שותפות, אכל חלקו טולאים כנגד טולאים וגדים כנגד גדים, דזוח משפט ירושה לכל אתן השוק ובעל עניו ומתן. אורטינה זו חלקו מנובע, דיש תריה ועינין שם וישיש עלייה וכשחורו ושתתפו חזרה חספת הבית למקומה. ירושה שותרים העטעם משום לקוחות, דמתן (לעיל נה): חלוקה פטור ממעשר בהמה, וטעמה הוא ציטם, דכשהולדות לקוחין מן פטורין מלהמעשר, אכל חלוקה עשר בהמות וילדו חייבין במעשר, והכא לגמרי פטור להו' (ביצה לט:).

נו:

זוּנָה ישראָליִת אַתנגה מותר וכהן **הבא עליה** בו'. וא"ת והא אמר (י' רצח צפ' מרובה (צ"ק ע.): דלאתגן אסרה תורה אפי' צא על אמו יטו ובתמורה תניא [רצין] הבא לו בעצירה אכל אתגן אשתו כדקיימא ליה צאיסור ערוה דדוקא מיירי צדתפסי ולא צהדי קדושין כדמפרש טעמא דלךך אתנגה מותר והא דכהן הבא עליה לוקה לא בגיורת ומשוררת שזא וזנה לא שזעשית וזנה מאלדם אמר שהימה עליו צאיסור כרת לג כיון שבא עליה עשאה וזנה או כמ"ד פניו הבא על הפניה שלא לשם אישות עשאה וזנה והא דמשמע ללא משמכה צוונה ישראליִת דמיעשרה איהי הוה מלי לאשכומי צאיסור ערוה אלא אתא לאשמועינן דוונה ישראליִת אתנגה מותר [וא"מ] לרצח דלמר צפ' בתרא

דממורה (דף כט:). דלחת זונה כומית וא' זונה ישראליִת אסור מיקשי לה צרייתא וי"ל דלא מתנייא צי ר' חייל רז' אשעיה אי נמי הוה מלי למימר דשפיר משכמת לה דמיעשרה איהי אלא אשמועינן לקוח צמעי אמו כרצי יוחנן ומיניה מירוש' זה נמי לא שמעינן לצמישורה איהי כשותנן לה צמעי אמו ולא מיפטר משום לקוח ושינתן צממנה: **מה** עריות דא' תפסי בהו קדושין בו'. מימה כיון דילפינן מעריות ה"ל למעוטי וזנה כומית דזעינן דומיא דעריות דלא תפסי צה קדושין דליה תפסו לאחריני לאשפוקי וזנה כומית דלא תפסי צה לא לגידיה ולא לאחריני כדלמר פ' החולץ (צבמות מה). למ"ד כומי ועבד הבא על צת ישראל הולד כשר משום ללא הוי דומיא^ו דעריות מהאי טעמא ורצח גופיה דמחייב צוונה כומית צפ' בתרא דממורה (דף כט:). קסצר צפ' החולץ (צבמות דף מה:). לג הולד כשר וי"ל דגצי וזנה כומית עניו דלא תפסי צה קדושי וכל כ"ש דגורס עליה שם זנות אכל לענין ממזרות אין לולד להיות ממזר כיון דאינה ראויה לאדם אחר יותר מזה לו: **דהא** איתיה בשותפות. דרכתיב וככורות בקרכם ולאכנס צריש מכליתין פירשתי ל"ל האי קרא דתיסוף ליה מדלאלטיטין למעוטי שותפות כומי':

ס' **ואודא** ר' יוחנן אצמעימה בו'. ואע"ג דהכא פליג ר"א עליה דרצי יוחנן ולעיל צסוף יש צבור (דף כג:). משמע דמודה בההיא דלקוחות הן לגו ומשני מאי אין חורין לצטלה הא מצריכינן הכא תרי מילי דר' יוחנן א"נ ליה לאלטריך לשנויי דלא תסקי לגו מעיל עליה דרצי יוחנן: **כ"ב** רור הר מיניה דהרי **בבב** בו'. וא"ת מה יועיל הא אין ידוע ס' אחירו אותו שכנגד הכלב ס' וכי מימא לפי ששזה לכלב הא י"ל דלמר אי דשו כולוה להדדי ה"ע ולו היאך יכול לצבר אותו שכנגד הכלב להמיר האחרים וי"ל שך סבלת הש"ס כיון שיש צרירה שיש לצבר להיות תלוי דעתמו דמתסתמא כך מ"א דעתמו מתחלה דל אותו שיצדור הוא כנגד הכלב^ט:
חוק

להיפטר ממעשר בהמה כי חזרו ונשתתפו אלא שחלקו צשומא:
גדיים כנגד פשישים ופישיים כנגד גדיים. לפי שזייהן דהתם ליכא למימר זה חלקו המגיע יש ממיתת אצייה דודאי צשעת מיתה וזה זה בחצי הגדיים ובחצי המיישים וזה בחצי הגדיים יש והמיישים הלכך השתא קנין הוא שזה קונה מזה והולדות שישינס צשעת חלוקה פטורין ממעשר צמהה משום לקוח ואותן העמידים לצא פטורין משום שותפות:
אכל חלקו גדיים כנגד גדיים ופישיים כנגד פשישים. אמרינן יש צרירה וזה חלק המגיע לכל אחד ממיתת אציז ועדיין ירושה היא ושם ירושה עליהן וכי חזרו ונשתתפו הדרא לה חספתם הציט כמרישא ולא שותפות הוא הילכך יש ולדות שישנן צשעת חלוקה אינין פטורין משום לקוח ולא העמידין לצא פטורין משום שותפות:
אפילו חלקו כו'. אין צרירה והוי מרישא לקוחות והדר שותפין:
ר' אלעזר רצי יוחנן צפלוגות דרצ ענן ורצ חתמן פלוגי:
ט'. גדולים כנגד עשרה פחותים דהיינו שומא וליכא למימר צצרייה:
אודא

בתפוס' הבית כלומר שלא חלקו ירושתן ומצטמן השבחוהו וילדו חייבין במעשר בהמה דנתחייבו הנכסים במעשר כמבטלה בחיי אבהו, ואם לאו שחלקו ונשתתפו והרר ילדו פטור חלקו וחזרו ונשתתפו היינו פירוש דרישא:
כל פטר רחם כו'. יתיה לך ת"ל יתיה לרבות איתן שקנו מתפוסת הבית שחיביבין:
פשישא. דחכי איתיה וכל הני לבינן למירד ממתניתין ומאי קמ"ל ר' ירמיה:
ס"ד"א כיון דחלקו בהמה. דעיקר טורח בהמהה היא דיטפולה מרובה וצריכא לטיע כל אחד לחברו ואיתיה לא חשו לכבוליה האי ופליגי בהמה ודאי גלו אדעתיהו דלמפלג סכפים קיימי ואע"ג דלא חלקו עדיין סכפים כמו שחלקו דמי וליחייבו בקלבוון קמ"ל דלא. אלא מה שתלקו חלקו ומה שלא חלקו לא חלקו:
לא שנו. דכי חלקו בהמה פטורין ממעשר אלא שחלקו גדיים כנגד תיישים דהני דרא לקוחות לא ולא חלוקה מגורה:
אבל חלקו. זה וזה בשדה לאו לקוחות לא אלא חלוקה מגורה ואומרינן לכל אחד הוברר הדבר שזה הוא חלקו ודאי המגיעו וחייבין במעשר:
חלקו חשעה שמינס כנגד עשרה כחושין היינו נמי ענין לקוחות:

מעשר בהמה פרק תשיעי בכורות

וּטְעֵשֶׂרֶיהָ איהי. כיון דצמעי אמו לה לא מיפסקיל משום ט' נתן (ט) צממנה ויחלל צמומו אס יאל האתגן בעשירי וי"ל חזר ולקחו:
הא קמ"ג הך צרייתא דהאי אתגן י' דלא צר עשורי דוונה כומית היא דמיקרי אתגן אכל אי הוה זונה ישראליִת לא מיקרי אתגן ואפילו למצמח שרי:
צעריות כתיב מכל המועצות האלה וצאתגן כתיב כי תועצת ה' וגו':
מה עריוט לא חפסי צשו קדושי. דחייבי כרימות נינהו והכל מודים שאין קדושין ופוספין צחיצי כרימות דאין ממזר אלא ממייבי כרימות ילא צמסכת יצמות (דף מט:).
לאו זרעו הוא. דהולד הולך אחר הכומית יש צפ"צ דיצמות (דף כג). צנך הבא מישראלית קרוי צנך ואין ט' (צן) צנך הבא מן הכומית קרוי צנך אלא צנה:
מתנ"י **האחין שטן שותפין נכסין חייבין קבלוון**. כדמפרש לקמן שחלקו צנכסי אצינה ואח"כ נשתתפו ואס שוקלין י' הסלע שלס א' (דהיינון שני חלאי שקלייהס ציחד ויהו כולן) חייבין לתת כל אחד ואחד משה קטנה לקלצוון דהא שני ממונות הן והרי הן כשאר בני אדם שהשוקל שקלו נותן עמו קלצוון י' דהוא קלבוון להכרע וי"א לחילוף שאין שני חלאי סלע ירוש' צבלע צלל חילוף מנאי והואיל ורוב בני אדם נותנין כל אחד מחלית הסלע וקלצונו עמו כי מלטרפי נמי שניס ויהצי סלע שלס יהצי נמי קלצוון ט' שני יהצי אחין שחלקו וחזרו ונשתתפו דהכא' הן כשאר שותפין דעלמא וחיציין קלצוון ט' שני:
פשוטי ממעשר בהמה. יש כל מי שותפותין ועולס דקקמני צצרייתא צגמרא יהיה לך ולא של שותפות:
ושחיציין צמעער בהמה. כגון שלא חלקו ועדיין יש חספיט צית ירושת אצינה קיימת דלא הוו כשותפות כדלמר צגמרא יכול אפי' קנו צתפיסת הציט ת"ל ליה אלא אציהן דמו:
פטורין מן הקלבוון. יש שני אס ונציין צין ששיס סלע שלס דצמקום אצינה קיימי נכסי ואילו הוה יהצי אצוהון (ס' דעתייהו דלמיפלג קיימי וליחייבו בקלבוון קמ"ל א"ר ענן לא שנו אלא שחלקו גדיים כנגד תיישים ותיישים כנגד גדיים אבל חלקו זה חלקו המגיעו משעה ראשונה ס' לכך ורב נחמן אמר אפילו חלקו גדיים כנגד גדיים ותיישים כנגד גדיים זה חלקו המגיעו משעה ראשונה ס' לכך ורבי תיישים כנגד תיישים אין אומרים זה הוא חלקו המגיעו משעה ראשונה ס' לכך ורבי אלעזר אמר ל"ש אלא שחלקו ט' כנגד י' וי' כנגד ט' אבל חלקו ט' כנגד ט' וי' כנגד י' אומר זה חלקו המגיעו משעה ראשונה ס' לכך ורבי חלקו ט' כנגד ט' ועשרה כנגד עשרה אין אומר זה חלקו המגיעו משעה ראשונה ס' לכך ואודא

וּתְעֵשֶׂרֶהָ איהי^ב **בזונית** כותית ולוקמה בזונה ישראלית ותיעשרה איהי^ב (קמ"ל דוונה ישראלית לא הוי אתגן כדאביי דאמר אביי א'זונה כותית אתנגה אסור י'כהן הבא עליה אינו לוקה משום לא יחלל ורעו זונה ישראליִת אתנגה מותר וכהן הבא עליה לוקה משום לא יחלל ורעו זונה כותית אתנגה אסור גמר¹ **תועבה** ²תועבה מעריות מה עריות דלא תפסי בהו קדושי אף זונה בהך דלא תפסי בה קדושי וכהן הבא עליה אינו לוקה משום לא יחלל ורעו דלא יחלל ורעו אמר רחמנא והאי לאו ורעיה הוא א':
מתנ"י^א:
האחין (ב) ט' והשותפין שחיביבין בקלבוון פטורין ממעשר בהמה (א) חייבין במעשר בהמה פטורין מן הקלבוון קנו מתפיסת הבית חייבין ואם לאו פטורין חלקו (ד) חזרו ונשתתפו חייבין בקלבוון ופטורין ממעשר בהמה: גמ' ת"ר⁴ **יהיה לך ולא של שותפות יכול אפילו קנו י' בתפיסת הבית ת"ל יהיה והאי בכבור כתיב אם אינו ענין לכבור ידעא איתיה בשותפות דכתיב**⁵ **ובכורות בקרכם וצאנכם נגדו ענין למעשר בהמה א"ר ירמיה פעמים שחיביבין בזה ובוה ופעמים שפטורין מזה ומזה פעמים שחיביבין בקלבוון ופטורין ממעשר בהמה ופעמים שחיביבין במעשר בהמה ופטורין מן הקלבוון בזה ובוה וישחלקו בכספים ולא חלקו בבהמה כהמה י' חייבין בקלבוון ופטורין ממעשר בהמה שחלקו בזה ובוה חייבין במעשר בהמה ופטורין מן הקלבוון שלא חלקו י' בזה ובוה פשיטא חלקו בבהמה ולא חלקו בכספים (ס' אצטריכא ליה סד"א כיון דחלקו בבהמה גלו (ס' דעתייהו דלמיפלג קיימי וליחייבו בקלבוון קמ"ל א"ר ענן לא שנו אלא שחלקו גדיים כנגד תיישים ותיישים כנגד גדיים אבל חלקו זה חלקו המגיעו משעה ראשונה ס' לכך ורב נחמן אמר אפילו חלקו גדיים כנגד גדיים ותיישים כנגד גדיים זה חלקו המגיעו משעה ראשונה ס' לכך ורבי תיישים כנגד תיישים אין אומרים זה הוא חלקו המגיעו משעה ראשונה ס' לכך ורבי אלעזר אמר ל"ש אלא שחלקו ט' כנגד י' וי' כנגד ט' אבל חלקו ט' כנגד ט' ועשרה כנגד עשרה אין אומר זה חלקו המגיעו משעה ראשונה ס' לכך ואודא**

צמפיס הציט חייבין. צממעט צממה צממה כדלמרינן צגמ'. והאי קנו לא אלא צממה צמעות אלא קנו שנפלה להס יש צמהנה מאציהס:
חלקו וחזרו ונשתתפו. הוו כשותפין דעלמא ופטורין ממעשר צמהה ומייבין קבלוון:
גמ' יהיה לך הוצריס. אשר יהיה לך הוצריס:
וזה של שותפות. דמשמע המיוחד. לך אתה ונתן ולא של שותפות:
ישנו. מכל מקום:
וצבורים צקרכס. רבים משמע לשנים הוא אומר צקרכס:
צוה וצוה. צקלצוון וצמעשר:
שחלקו כשאר שותפין וצצי בהמה הוי תפיסת הציט: חלקו צבהמה ולא חלקו צכספיס. דקולא הוא דפטורין מזה ומזה אצטריך ליה לאשמועינן יט סד"א כיון דחלקו צבהמה נייל לחומרא ונימא גלו אדעתיהו דלמיפלג יש צנו. דהויא שותפות

בתפוס' הבית כלומר שלא חלקו ירושתן ומצטמן השבחוהו וילדו חייבין במעשר בהמה דנתחייבו הנכסים במעשר כמבטלה בחיי אבהו, ואם לאו שחלקו ונשתתפו והרר ילדו פטור חלקו וחזרו ונשתתפו היינו פירוש דרישא:
כל פטר רחם כו'. יתיה לך ת"ל יתיה לרבות איתן שקנו מתפוסת הבית שחיביבין:
פשישא. דחכי איתיה וכל הני לבינן למירד ממתניתין ומאי קמ"ל ר' ירמיה:
ס"ד"א כיון דחלקו בהמה. דעיקר טורח בהמהה היא דיטפולה מרובה וצריכא לטיע כל אחד לחברו ואיתיה לא חשו לכבוליה האי ופליגי בהמה ודאי גלו אדעתיהו דלמפלג סכפים קיימי ואע"ג דלא חלקו עדיין סכפים כמו שחלקו דמי וליחייבו בקלבוון קמ"ל דלא. אלא מה שתלקו חלקו ומה שלא חלקו לא חלקו:
לא שנו. דכי חלקו בהמה פטורין ממעשר אלא שחלקו גדיים כנגד תיישים דהני דרא לקוחות לא ולא חלוקה מגורה:
אבל חלקו. זה וזה בשדה לאו לקוחות לא אלא חלוקה מגורה ואומרינן לכל אחד הוברר הדבר שזה הוא חלקו ודאי המגיעו וחייבין במעשר:
חלקו חשעה שמינס כנגד עשרה כחושין היינו נמי ענין לקוחות:

מסורת הש"ס

(א) [בזונה, א] (ממורה כט:), א צבלע לכו:
חולין כה: שקלים פ"א מ"ז, (ד) ז"ק מ"ז, (ס) ז"ק, (ו) ז"ק (שמות מ"ו), (ז) ז"ק ה"ר, (ח) [שמות יג, (ט) עין ז"ק שמוקח מן מינת רצח עד מינת ובתמורה ה"ג וא"ת והא אמר ר' בממורה אין אתגן אסור אלא כי ופליג כי אין שייך להקשות מרבא לאכי דצר פלוגתא דדייה הוא שם צממורה, י' ז"א דלשת אכ צ"ק, (ז) שייך לרף ג, (ז) שייך לקמן, (ט) אחיה שכנגד הכלב וי"ת איתו ששזה לכלל פ"ו הא דקאמר ר' אבי ז"ק, (ז) ונע' העיט מוס' ממורה ל' ד"ה ואחז' ותמי' מוטה ית. ד"ה חזק,

שיטה מקובצת

א' הוא זונה ישראלית אתנגה מותר דהא (תפסין) בה קדושין וכהן הבא עלי לוקה משום לא יחלל ורעו דהא ורעיה הוא:
האחין שותפין שחיביבין בקלבוון כו' בהמה וכשחיביבין במעשר:
ט' קנו מתפוסת הבית:
ח' חלקו א' חזר ולא ביה:
ח' ת"י לכך נמחק:
ח' ת"י לכך נמחק:
ח' ת"י לכך נמחק:
ט' משום נותן:
ח' אתגן בוונה דלאו בר עשורי דכרותה היא:
י' ח' כרותה כדאמרי' במסכת:
י' ח' הכרות כדאמרי' בפ"ב:
י' ח' שוקלין טלע לטע' לטע' תצאי ע' שקלייהם כאחד יהו חייבין:
י' ח' קלבוון וההוא קלבוון:
ט' ח' שני נמחק:
ט' ח' שני נמחק:
י' ח' בהמה דשותפין פטורין ממעשר בהמה כל:
י' ח' תפוסת הבית ירושה:
י' ח' שני נמחק:
ס' אנשיס המצטרפים:
י' ח' קנו מתפוסת הבית:
ט' ח' להם בהמות מאביהם:
ט' ח' לאשמועינן דסד"א:
ח' דלמיפלג בכספים נמי ת"י בכספים נמחק:
ט' ח' המגיע בשעת מירת אות מ' נמחק:
ט' ח' הגדיים ובחצי המיישים הלכך כי קנין מגורה היא:
ט' ח' אמר' יש ברייה:
ט' ח' הלכך לא ולדות:
ט' ח' אמו אלמא זונה ישראלית אתנגה אסור ואביי לא פליג עליה בהא דברייתא דהא בפ' כל האסורין דף כ"ט ע"ב רבי אומר אין אתגן אסור אלא כל אתגן הבאות לו בכבתי' אבל:
ט' מיייר הכא ברהיאי ליה:
י' ח' דחפסי ליה:
י' ח' לוקה בנזר בכורות:
י' ח' כרת דכיון:
י' ח' תיקשי ליה מהך ברייתא דהכא:
י' ח' נמי הוה שמינין כו' איהו כשתנין לה:
י' ח' החולץ והולד כשר וי"ל דלכני זונה:
י' ח' מזה הדוה כבהמה:
י' ח' ודשמי מאי:
י' ח' תיקשי ממני עליה:
י' ח' הכלב ודי מיייריה מפקת:
י' ח' אלא אמר אות ד' נמחק:
י' ח' כן היתה דעתו כו' הוא יהיה כנגד:

רבינו גרשום

והיעשרה איהי. זונתה עצמה ובמעשר לית ביה איסור אתגן כדאמר לקמן כי משתחם בהם מום הם כל שהמטו פוסל ברבד עורה פוסל בו ומעשר לא פסיל ביה מום:
בוונה עוברת כוכבים עסקי' דלאו בת עשורי היא:
תועבת תועבת מעריות. כתיב הכא כי תועבת ה' אליהך הוא וכתבי בעריות כו' כל אשר יעשה מכל התועבות האלה בהך זונה וכל תפסי בהך קדושי דכתיב לא תתחתן עם אתנגה אסור:
האי לאו ורעיה הוא. כדגמרינן ביבמות כנך הבא מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן היעובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה כדמפרש חתם. והאי ורעיה הוא דחפסי בה קדושי:
האחין השותפין. מיירי באחין שחלקו ירושתן:
וחזרו ונשתתפו שחיביבין בקלבוון. הואיל וחלקו אס נגזו ביהר שיקל צריכין להוסיף קלבוון דהיינו פטורין. שכן במריעין ב' חצאי שקל יותר משקל ואע"ג דחזרו ונשתתפו לא נפטרו מקלבוון דכיון דחלקו הוי ליה כשני ממונות ופטור ממעשר בהמה משום דכיון דחלקו הרי הן כלקוחות ולקוח פטור ממעשר בהמה. ועוד כיון דנשתתפו נפטרו מן (הכבורה) [המשעוין] כדאמרי' בגמ' קנו בתפוס' הבית כלומר שלא חלקו ירושתן ומצטמן השבחוהו וילדו חייבין במעשר בהמה דנתחייבו הנכסים במעשר כמבטלה בחיי אבהו, ואם לאו שחלקו ונשתתפו והרר ילדו פטור חלקו וחזרו ונשתתפו היינו פירוש דרישא:
כל פטר רחם כו'. יתיה לך ת"ל יתיה לרבות איתן שקנו מתפוסת הבית שחיביבין:
פשישא. דחכי איתיה וכל הני לבינן למירד ממתניתין ומאי קמ"ל ר' ירמיה:
ס"ד"א כיון דחלקו בהמה. דעיקר טורח בהמהה היא דיטפולה מרובה וצריכא לטיע כל אחד לחברו ואיתיה לא חשו לכבוליה האי ופליגי בהמה ודאי גלו אדעתיהו דלמפלג סכפים קיימי ואע"ג דלא חלקו עדיין סכפים כמו שחלקו דמי וליחייבו בקלבוון קמ"ל דלא. אלא מה שתלקו חלקו ומה שלא חלקו לא חלקו:
לא שנו. דכי חלקו בהמה פטורין ממעשר אלא שחלקו גדיים כנגד תיישים דהני דרא לקוחות לא ולא חלוקה מגורה:
אבל חלקו. זה וזה בשדה לאו לקוחות לא אלא חלוקה מגורה ואומרינן לכל אחד הוברר הדבר שזה הוא חלקו ודאי המגיעו וחייבין במעשר:
חלקו חשעה שמינס כנגד עשרה כחושין היינו נמי ענין לקוחות:

מסורת הש"ס

א) גיטין כה. מה. לעיל נג:
ב) ד"ק סט: זכא אלו:
ג) תמורה ג, א. [שם ע"ש].
ד) [לעיל יב. ושי"ן, ט] ע"ו.
ה) סנהדרין נז. תמורה טז:
ו) מילין כג, ו. גי' אחרת היה לפני רש"י וי'לבריה הוא ז"ק.
ז) [למקנן נח. מנחות ו. תמורה טט. מילין קלו, ז].
ח) ז"לכלאים ז"ק, ט.
ט) ויער היטב מוס' מילין קלו: ד"ה פרטנ, ו' נחמילין כג. ד"ה סין, ו' [ד"ה י' פליגי].

תורה אור השלם

- שור או כשב או עז עי קרל וקהי שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבו אשה לך: ויקרא כב כז
- ובל מעשר פקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יקחה קרש לך: ויקרא כז לב
- ומיד בן נצר לא תקרבו את לרם אלהיכם מבל אלה בני משקתם ביום מום גם לא ירצו לכם: ויקרא כב כה
- ורא אלהים את הארץ ורבה נשקתה בני השחית כל אשר את דרכו על הארץ: בראשית ו' ב
- פול שתחון ועשיתם לכם פסל תמונת כל עמל תבנית וקר או נקבה: דברים טו ד
- לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ואם ימיר ימירנו וקהי הוא ותמונתו יקחה קרש לא יצאל: ויקרא כז לב

הגהות הב"ח

א) ב"י שם הלכך מותרים ואי אחרת:
ב) שם במשנה וכן מן הכלאים והטרפה וכו' כל שמה אמו או שמשטה וכו' אפי' נשמה אמו:
ג) ב"י ר"ש בן יהודה אמר קסבר לאו ספיאק הוא וכו' ומעשר נמי:
ד) רש"י ד"ה אחד נטל וכו' וכל סבי' ואח"כ מ"ה שבנגד הכבוד עשרה הטלאים שבנגד אותו שהכלב עמחן הסיד' ואח"כ מ"ה אסורין:
ה) ד"ה הכא נמאי וכו' נמאל שמשטה עמחן און שרין אלא ל"ו זו:

מוסר רש"י

הארץ שחילקי לקוחות הן. וגל אמרתי ויבקר לכל אחד חלק יישובו וירשנה אינה חרבת בוינל, אלא שמה חלק הכל לא היה שבו והרי הלבוש חלקים שבו להו לקוחות ומחזירין זה לזה ביוכל (ביצה ל: ובבב"ז ב"ק ט"ט) ויחזר בוינל למחילמו משום מות יונל והרע שקליה בדמטיקלא (ביב"ז ב"ה) וחזרין וחלקין (ע"ז ב:). אף כאן פרט לכלל השמות הללו. אפי"ג דבעל מוס כנס לרע להשבעו אלו אין נכסין גבי דכתיב, ע"ה. קיימת, כי משחמה בהם מוס כס. לא ירע לנס, דבין השמחה בין מוס פוסלים כס, ותנא דבי ר' שמעל כו' (וחזין ב:). דבר ערוה. רובע ורבע, ועבודה וזה. נעזר, שהשמחה בהנחתו (ש"ס) כי השחית כלל בשר. צדור המנוג כתיב, ודור המנוג צערו קלקלו כדכתיב (צדאש"ו א) ויקחו לנש נשים וכו', כסוי מוקקן לנשי רעיון ולכל כהמה וזה (וחזין שם. ובב"ז פנהדרין זו וז"ל ב:). פרט לטרפה שאינה עוברת. כגון שנמכו רגליה

מעשר בהמה

ואודא רבי יוחנן לעמיה.
לחין צריה: וזריני.
הנך תרמי לרבי **יוחנן**:
כהא א"ר יוחנן.
לחין צריה ופטורין משום דמעשר בהמה איתקש לבגד כדכתיב (שמות כג) צבור בגד צינך תמן לי כן מעשה וגו':
צבור לך. שולל צרשותך:
ואי אשמעינן שדה. הוה אמינא

כהיהו קאמר רבי יוחנן משום דלחומרלא אזיל משום ספיאק אכל הכא דלקולא הוא וי' דמיפטור ממעשר אי נמי לתחלה דלגבי יוצל צעינן שתהא חוררת קרקע לתחלתה שהיתה ציחד אכל גבי מעשר ליכא למימר הכי:

וכן השופיין. במסכת תמורה צפרק כל האסורין:
אחד נטל עשרה טלאים ואחד טעשה טלאים (ו) **ונלב**. עמחן אותן עשרה הטלאים שכנגד הכלב אסורין למזבח לאחד מהן היה חילופו של כלב והיה מחיר כלב ולא ידעינן הי יהוה:
עשס הלכב. התעשה עשס הכלב לית כהו אסורא:
אי דשו כולוה לפדדי. שכל כבש צבאותן טעשה יש לו חצר צבאותן העשרה שזוה כמותו ונמאל שהעשירי כנגד הכלב הכי נמי דיש צריה ונטול אחד במחיר כלב ואכולו והשאר מותרין לגזוה:
הכא נמאי עסקינן. דכולוה אסירי וי' כגון ללא שוו להדדי שתעשה כבשים צבאותן ו עשרה שוין יותר מתעשה עשס ו אותו הכלב והכלב שוה את העשירי ואותו משהו ששוין אותן טעשה וי' שכנגדן יותר מתעשה שעמו דהשתא הוי מחיר כלב הוכך צכל התעשה שכנגדו צכל חד פורתא והעשירי וי' כנגדו. והמורה גריס כגון דשוה כל חד וחד ארבעה זוזי ופלגי ו עומשא וכלבא נמשא חזוי דלהו זוזא שיך ואמי ככולוה ופירושא הכי דשוי כל חד וחד מאותן עשרה שכנגד הכלב ד חזוי ופלגי חומשא דזוזא נמאל שכל העשרה שוין ארבעים וחד זוזי שעשרה חלאי חומשין עושין ה' חומשין דהיינו זוזא והכלב שוה ה' זוזים נמאל שתעשה עמחן אינן יא"ו אלא כ"ו זוז ואיהו חמשא הרי ארבעין וחד שתתא לא שוו אותן עשס הכלב אלא ד' זוזי כל חד יי' ואתן שכנגדו שוו כל חד ד' זוזי ופלגא חומשא דזוזא נמאל שהכלב משהו את כולם ויכל אותן שכנגדו שיך חילוף הכלב אותו חלי חומש שכל אחד שוה יותר על ארבע זוזי וי' מחילוף שכנגד אותו זוז שהכלב שוה יותר מארבע:
מתנב'י. כל **שמה אמו**. צשעת לידה. וכל טעמא דמתניתין מפרש צגמרא:
והשנה קיים. והעור קיים:
אין זה יסוס. צגמרא [ע"צ] מפרש טעמא:
גב'י שור או כשב. גבי שאר כל הקדשים כתיב:
נדמה. שאמו רחל והוא דומה לעו:

נלאים. מן התיש והרחל צא:
נאמר. **פרט לכל השמות הללו**. כדפירשית כלאים ונדמה ויואל דופן ומחוסר זמן ויתוס חף צמעער הכי נמי והיינו טעמא דמתניתין ומה מעשר פרט לטרפה כדתיב צה (ויקרא ט) כל אשר יעבור פרט לטרפה דהנהי עוברת דהנהי עוברת רגליה מן הארכזוה ולמעלה זו היא אחת מ"ח טריפות [וחזין מצ:]:
הכל דקמני צמתניתין לנאיתוי מאי:
מוקא. שהפרישוהו להקריבו לעבודה וזה:
נעזר. שעזר את הבהמה עזמה כגון שניסך לה צין קרניה:
ותנא דידן. תנא דמתניתין דתנא הכל לנאיתוי כל הני יי' דמתניתין:
אי גמר. מעשר תחת תחת מקדשים:
הני נמי לא. דהא כולהו פסולי צקדשים דמניא צמתמורה צפרק כל האסורין (דף כה). מן הבהמה ויקרא אן להוציא רובע ורבע וכגון שאין צדצר אלא עד אחד דלי שני עדים צת קטלא היא דכתיב ואת הבהמה מהרובע [שס כ] מן הצקר [שס א] להוציא את הנעזר מן האלן להוציא את המוקעה:
ואי לא יליף. מקדשים הני אחרייני מחוסר זמן ויתוס מנא ליה לחין מעשרין:
והני. רובע ורבע וכולוה אינך רחמנא רביניהו יי' דלעשרי וחף עד גז דלא חזו להקרבה יאכלו צמומן לצעלים:
כל טעמוס פוסל צו דצר ערוה ועבודה וזה פוסלינו. דהא אקשינהו רחמנא למוס דכתיב (ויקרא כג) כי משחמס צהס מוס צס:
טוממס ואנדרוניוסט **ספיאק הוא**. אי זכר אי נקבה הלכך המנה נפשך מיעשרי ורבי שמעון סבר צריה צפני עזמה היא:
הני נמי לא. יואל דופן ומחוסר זמן ויתוס:

פרק תשיעי בכורות

גז

חז"ן מן הכ"אים בו'. הוה מזי נמי למינתי נדמה דהא מפרש טעמא צגמרא משום דילפינן תחת תחת מקדשים אכל צכל מקוס דחשיב (ט) (טרפה) רגיל דלגג נדמה כאילו הוא צכלל כלאים משום דדמי ליה קלמ:
פרט לטרפה שאינה עוברת. דהנהי שנמטכו רגליה מן הארכזוה ולמעלה היא יי' מ"ח טרפות והסס צמנחות (דף ו) **מזריך** תלתא קרלי צטרפה חד לטרפה ממעי אמו דלא איתה לה שעת הכושר וחד לטרפה ואתר כך הקדישה וחד להקדישה ואתר כך נטרפה ומן הארכזוה ולמטה חשצינן ליה עוברת כיון דלחינה יי' (טרפה ט):
כל שהמוס פוסל בו דבר ערוה ועבודה וזה פוסלין בו. כולי עלמא אית להו הך דרשא אפי' מאן דממעט רובע ונרצע מוקאש ועעזד ממן הבהמה וממנ הצקר צפ' כל האסורין (תמורה כה). **כדפירשתי** (לעיל צפרק הלוקח בהמה):

זכר ודאי נקבה ודאית לא טוממסו בו'. הך סוגיא דלא כרז סדלא וריש לקיש כדפירשית לעיל צסוף על אלו מומין (דף מצ: ט):
צפרוס

ויוצא דופן ומחוסר זמן והיתום ואיזהו יתום כל שמתה אמה [או] **שנשחטה ואח"כ ילדה ר'** **יהושע** **אומר אפי'** **נשחטה אמה והשלה קיים אין זה יתום: גב'י מנא ה"מ** (ד"ת"ר **י** שור או כשב פרט לכלאים או עז ה"פרט לנדמה כי יולד פרט ילויצא דופן והיה שבעת ימים פרט ילמחוסר זמן תחת אמו פרט ליתום רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר נאמר כאן **תחת השבט** ונאמר להלן תחת אמו מה להלן פרט לכל השמות הללו אף כאן פרט לכל השמות הללו ומה כאן פרט לטרפה אף להלן פרט לטרפה הכל לאיתויי מאי לאיתויי הא דתנו רבנן הרובע והנרבע והמוקצה והנעבר והאתנן והמחיר וטוממסו ואנדרוניגוס כולן נכנסין לדיר להתעשר ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש טוממסו ואנדרוניגוס אין נכנסין לדיר להתעשר ותנא דידן אי גמר תחת תחת מקדשים הני נמי לא ואי לא יליף הני מנא ליה לעולם גמיר והני רחמנא רבינאו דכתיב **כ**י משחמם בהם מוס במ לא ירצו לכם (ו) ותנא דבי רבי ישמעאל כל מקום שנאמר בו השחתה אינו אלא דבר ערוה ועבודה וזה דבר ערוה דכתיב **כ**י השחית כל בשר את דרכו על הארץ עבודה וזה דכתיב **פ**ן תשחיתון ועשיתם לכם פסל תמונת כל סמל תבנית זכר או נקבה וכל שהמוס פוסל בו דבר ערוה ועבודה וזה פוסלין בו וכל שאין המום פוסל בו אין דבר ערוה ועבודה וזה פוסלין בו והאי מעשר הואיל ולא פסיל ביה מומא דכתיב **ל**א יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו דבר ערוה ועבודה וזה נמי לא פסיל ביה רובע ונרבע דבר ערוה מוקצה ונעבר עבודה וזה ואתנן דבר ערוה ומחיר איתקש לאתנן טוממסו ואנדרוניגוס קסבר ספיאק הוא ר"ש בן יהודה אומר [כו'] **קסבר** (ז) **ספיאק** הוא **ט** מיעט רחמנא גבי קדשים זכר ודאי ונקבה ודאית ולא טוממסו ואנדרוניגוס מעשר נמי גמר תחת תחת מקדשים ת"ר הכל נכנסין לדיר להתעשר חז"ן מן הכלאים והטרפה דברי ר"א בר' יהודה איש כפר ברתותא שאמר משום ר' יהושע אמר ר"ע אני שמעתי הימנו אף יוצא דופן ומחוסר זמן ויתום ות"ק אי גמר תחת תחת מקדשים הני נמי לא ואי לא גמר בשלמא טרפה כל אשר יעבור תחת השבט כתיב (ו) פרט לטרפה שאינה עוברת אלא כלאים מנא ליה לעולם גמר וביוצא דופן סבר

כאן. צמעער בהמה תחת השצט:
ונאמר להלן. צכל הקדשים תחת תחת מקדשים:
כאן. צמעער בהמה עוברת דהנהי עוברת רגליה מן הארכזוה ולמעלה זו היא אחת מ"ח טריפות [וחזין מצ:]:
הכל דקמני צמתניתין לנאיתוי מאי:
מוקא. שהפרישוהו להקריבו לעבודה וזה:
נעזר. שעזר את הבהמה עזמה כגון שניסך לה צין קרניה:
ותנא דידן. תנא דמתניתין דתנא הכל לנאיתוי כל הני יי' דמתניתין:
אי גמר. מעשר תחת תחת מקדשים:
הני נמי לא. דהא כולהו פסולי צקדשים דמניא צמתמורה צפרק כל האסורין (דף כה). מן הבהמה ויקרא אן להוציא רובע ורבע וכגון שאין צדצר אלא עד אחד דלי שני עדים צת קטלא היא דכתיב ואת הבהמה מהרובע [שס כ] מן הצקר [שס א] להוציא את הנעזר מן האלן להוציא את המוקעה:
ואי לא יליף. מקדשים הני אחרייני מחוסר זמן ויתוס מנא ליה לחין מעשרין:
והני. רובע ורבע וכולוה אינך רחמנא רביניהו יי' דלעשרי וחף עד גז דלא חזו להקרבה יאכלו צמומן לצעלים:
כל טעמוס פוסל צו דצר ערוה ועבודה וזה פוסלינו. דהא אקשינהו רחמנא למוס דכתיב (ויקרא כג) כי משחמס צהס מוס צס:
טוממס ואנדרוניוסט **ספיאק הוא**. אי זכר אי נקבה הלכך המנה נפשך מיעשרי ורבי שמעון סבר צריה צפני עזמה היא:
הני נמי לא. יואל דופן ומחוסר זמן ויתוס:

עין משפט ו גר מוצה

כד א מ"י פ"א מהלכות שמטה וינל הלכה י"ט וע"ש:

כה ב מ"י פ"ד מהלכות אסורי מונח הלכה ז':
כו ג מ"י פ"ז מהלכות צבורות הלכה יד סגג ע"ן ר"י:

כז ד מ"י פ"ג מהלכות אסורי מונח הלכה ד':
כח ה מ"י שם הלכה ה':
כט ו ז מ"י שם הלכה ד':

שיטה מקובצת

א) ואי אמרת אות מ' נמחק:
ב) מן הכלאים והטריפה:
ג) הוא ומיעט רחמנא:
ד) הוא דליפטור ממעשר:
ה) כ"ן כגון נמחק:
ו) שבתוך העשרה:
ז) ה"י אותו נמחק:
ח) תשעה שבגנזו יוחר:
ט) והעשירי כולו כנגדו:
י) ופולגי וחומשא:
יא) אין שוין אלא:
יב) ה"י חד אחד ואותן:
יג) זו הוי מחילוף:
יד) הני דמתעשרין חסדי ותי' דמתני' נמחק:
טו) רבינאו דלעשרינאו:
טז) ואנדרוניגוס קסבר:
יז) ה"י אחד מ"י"ח:
יח) דאינא אלא בעלת מוס בעלמא:

רבינו גרשום

ואודא ר' יוחנן לעמיה.
דלית ליה צריה ומשום הכי מחזירין זה לזה ביובל דאין אומרינו זהו חלקו המצוינו:
אף שורן וצאנן בכרוור לך.
שיהא חלקן ואין צריה.
אבל שדה של ירושה דלא מכר הוא אימא לא ליהדר:
ואי אשמעינן שדה. ירושה דמתחזירין זה לזה דבלקוחות הן וחינו חומרא.
אבל הכא גבי מעשר בהמה אי משינן לה כלקוחות היינו קולא דפטירי ממעשר אימא לא:
דמתחזירין אבל הכא מעשר חלקוק ומקיימי קרא דכתיב תשובו איש לאחוזתו הילכך קאמר אין צריה כי היכי דמתחזירין אכל הכא מעשר בהמה דלית ביה דין חזרה ביובל אימא ליהוי צריה קמ"ל דלא:
שכנגד הכלב אסורין.
כל העשרה דלא דיעינן הי ניהו הוי מחיר כלב חלופא.
אי דשוו כולהי עשרה כהדרי כל חד וחד שוה כמו הכלב הכי נמי דמירנן ליברר חד כנגד הכלב:
דהאי משהו שיך בכלוהי י'.
ולכיא צריה חלקן שכנגד הכלב כולן אסורין להקרבה:
כל שמהה אמו.
כשנולד זה או נשחטה שוה פירש למיתה וזה לחיים:
והשלה קיים.
העור שלה שיכול אדם לכוורכ ביצור אמוולחממו בו אין זה יתום:
שור או כשב.
שיהא מיוחד שור או כשב פרט לכלאים:
ומה כאן במעשר פרט לטרפה (שבגלוי) דכתיב כל אשר יעבור פרט לטרפה שאינה עוברת אף להלן בקדשים פרט לטרפה:
טומטום אין נכנס, דקסבר דצריה היא:
ואי לא גמר.
הנך גופיהו דמעט פרט לתחת מקדשים פרט לטרפה:
טומטום אין נכנס, דכתיב בתר קרא:
קסבר ספיאק הוא.
וממה נפשך היא זכר הוא אי נקבה היא חייב במעשר:
ביוצא דופן

^[1] מן הארכזוה ולמעלה, דאי נמי שאינה עוברת צבילאות (תמורה כס. ושי"ם שם) ומינה יליף שאר טריפות (וחזין ק"ל):
משום לחין לה חיות לא חשיב לה עוברת, והאי קרא כתיב צמעער וגמירין שאר קרצמת מינה מגזירה שוה.
נאמר תחת תחת אמו ונאמר להלן תחת השצט כו' (מנחות ז).